

УДК 330.341:316.422

Юрій ЖУРАВЕЛЬ

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ

Досліджено діючий в Україні порядок державної підтримки інвестиційних проектів (пропозицій) та оцінки їх економічної ефективності. Виявлено, що методичні підходи стосовно підтримки державою інвестиційних проектів ґрунтуються на тому, що ініціатором проекту виступає безпосередньо суб'єкт господарювання, який повинен обґрунтувати доцільність проекту та взяти на себе підвищені виробничі й соціальні зобов'язання. З метою активізації процесів модернізації в національній економіці запропоновано суб'єктом інвестиційних ініціатив визнати також державу в особі профільних міністерств, які мають визначити перелік інноваційних проектів та створити умови для залучення вільних фінансових ресурсів усіх зацікавлених сторін на основі їх консолідації.

Ключові слова: інвестиційний проект, інвестиційна пропозиція, державна підтримка, консолідація фінансових ресурсів, пріоритетні галузі, модернізація економіки.

Юрій ЖУРАВЕЛЬ

Методические подходы государственной поддержки инвестиционных проектов в Украине

Исследован действующий в Украине порядок государственной поддержки инвестиционных проектов (предложений) и оценки их экономической эффективности. Выведено, что методические подходы касательно поддержки государством инвестиционных проектов основаны на том, что инициатором проекта выступает непосредственно субъект хозяйствования, который должен обосновать целесообразность проекта и взять на себя повышенные производственные и социальные обязательства. С целью активизации процессов модернизации в национальной экономике предложено субъектом инвестиционных инициатив признать также государство в лице профильных министерств, которые должны определить перечень инновационных проектов и создать условия для привлечения свободных финансовых ресурсов всех заинтересованных сторон на основе их консолидации.

Ключевые слова: инвестиционный проект, инвестиционное предложение, государственная поддержка, консолидация финансовых ресурсов, приоритетные отрасли, модернизация экономики.

Yuriy ZHURAVEL

Methodological approaches to investment projects state support in Ukraine

The modernization of national economy requires large investments. An important role is played by budgetary resources and tools of state support. The objective of the study is to analyze the current investment projects (proposals) state support system in Ukraine and assess its cost-effectiveness. As the results of the analysis showed, methodological approaches of invest-

ment projects state support are based on the fact that the initiator of the project is an economic agent who has to ground its feasibility and undertake high production and social obligations. As a result, in the public register of investment projects posted on the website of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, there are mostly the projects related to the areas of life security on municipal level, while the innovative projects of modernization priorities in leading industrial sectors are scanty. In order to enhance the processes of national economy modernization we offer to recognize the state in person of line Ministries as the subject of investment initiatives, and they should define a list of innovative projects and create conditions for attracting free financial resources of all interested parties based on their consolidation.

Keywords: *investment project, investment proposal, state support, consolidation of financial resources, priority areas, modernization of economy.*

JEL Classification: A13, D24, G23, G28, K23.

Модернізація національної економіки потребує значних інвестиційних ресурсів і надійних джерел фінансового забезпечення. Суттєва роль належить бюджетним ресурсам та інструментам державної підтримки. Тим часом заходи державної підтримки мають бути ефективними і ґрунтуватися на системному аналізі перспективних напрямів інвестиційної діяльності в пріоритетних галузях, що створюють умови для модернізації економіки.

Державна підтримка широкого застосується в країнах ЄС, де вона є цілісним механізмом, що забезпечує спрямування бюджетних та інших ресурсів держав-членів ЄС на структурні перетворення та підвищення конкурентоспроможності суб'єктів спільного ринку. Ефективність державної підтримки досягається на основі гармонізації цілей промислової, конкурентної, інвестиційно-інноваційної і бюджетної політики. Головними критеріями надання підтримки в ЄС є транспарентність, ефективність, цільове спрямування, наявність незалежних експертиз.

Проблематику державної підтримки ґрунтовно досліджують західні та вітчизняні вчені. В Україні зазначеним питанням присвятили свої праці І. Луїна, О. Булана, [1], Д. Черніков, Я. Жаліло [2] та інші науковці. Д. Черніков виокремив чотири

етапи еволюції підходів до реалізації політики державної підтримки [2, 4–5]. Перший (1991–2000 рр.) характеризується безсистемним наданням прямої бюджетної підтримки підприємствам. Другий (2001–2005 рр.) пов'язаний із початком бюджетної реформи та впровадженням програмно-цільового методу в бюджетному процесі. За висновками науковця, саме на другому етапі змінилася методологія державної підтримки, було закладено основи її модернізації, визначені формальні ознаки одержувачів і види державної підтримки, терміни надання. Важливим кроком стало запровадження механізму підготовки, попереднього розгляду і погодження актів з надання державної підтримки за участю відповідальних міністерств. Це створило можливість для структуризації напрямів державної підтримки, проведення інвентаризації, аналізу, перегляду, уніфікації, оптимізації.

Третій етап (2005–2010 рр.) характеризується активними кроками в напрямку міжнародної економічної інтеграції та впровадження світового досвіду державної підтримки. На цьому етапі відбулося зменшення форм державної підтримки, але, як підкреслює Д. Черніков, не була продовжена модернізація системи її надання із врахуванням міжнародних вимог і стандартів,

що негативно позначилося на структурній перебудові та модернізації економіки. Із набуттям чинності Податкового кодексу з 2011 р. розпочався четвертий етап перетворень у системі державної підтримки, який заклав базу для систематизації практики державної підтримки, впровадження критеріального підходу, уніфікації пільг, застосування механізму державних гарантій для виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єктів господарювання.

Світовий досвід застосування бюджетно-податкових інструментів підтримки підприємств в умовах глобальної фінансової кризи, особливості бюджетно-податкової підтримки підприємств України та напрямки їх вдосконалення з урахуванням вимог СОТ і ЄС ґрунтовно досліджує О. Булана. Як найбільш поширені інструменти державної підтримки підприємницької діяльності вона виокремлює митно-тарифні та нетарифні механізми захисту товаровиробників від іноземних конкурентів, валютні інструменти стимулювання шляхом регулювання обмінного курсу, регуляторні інструменти зі спрощення процедур започаткування бізнесу та застосування монетарних інструментів доступу до фінансово-кредитних ресурсів. Особливе місце в цій системі належить бюджетно-податковим інструментам державної підтримки підприємств [1, 248, 258, 274].

Перспективною формою стимулювання інновацій та модернізації національної економіки, на нашу думку, є державна підтримка інвестиційних проектів, в рамках якої застосовуються визначені законодавством бюджетно-податкові інструменти. Це новий напрямок участі держави в інвестиційних процесах з метою підтримки індустріальних галузей і інноваційних проектів. Особливу роль державна підтримка відіграє в процесі стимулювання інвестиційної діяльності в пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць.

У статті проаналізовано методичні підходи в частині підготовки, відбору, схвалення і реєстрації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, а також оцінено порядок та критерії економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів, які можуть бути реалізовані за допомогою різних інструментів державної підтримки. Це особливо важливо з огляду на пріоритетні завдання стосовно зміни структури економіки, проведення технологічної і технічної модернізації провідних галузей в Україні.

Це також важливо з тих причин, що нині, за висновками експертів Національного інституту стратегічних досліджень, економіка України характеризується значними структурними дисбалансами. Понад дві третини обсягу промислового виробництва припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси. Частка ж машинобудування у структурі промисловості є у 2–3 рази нижчою за рівень в розвинених країнах. Необхідно звернути увагу, що експерти НІСД певним чином пов'язали структурну деградацію економіки із диференційованою політикою державної підтримки, коли пріоритет надавали експортоорієнтованим галузям. А це, на їх думку, не сприяло модернізації промислового виробництва, розвитку наукомістких, високотехнологічних видів економічної діяльності. Як результат, сьогодні українська економіка потребує повномасштабної системної модернізації, що включає оновлення інфраструктури, зміну структури промисловості, експорту, внутрішнього ринку. Для цього потрібно реконструювати і створити нові конкурентоспроможні виробництва, привести технологічний рівень виробництва у відповідність зі стандартами передових індустріальних держав [3, 6, 7].

Важливу роль у стимулюванні модернізації галузей економіки відіграють бю-

джетно-податкові інструменти, зокрема: податкові пільги, пряме бюджетне фінансування діяльності підприємств, повне або часткове покриття державою процентів за кредитами, державні гарантії за кредитами, регульовані тарифи на товари чи послуги, що надають держава або державні підприємства. Про обсяги наданої суб'єктам господарювання України бюджетно-податкової підтримки у 2008–2012 рр. свідчать результати дослідження (табл. 1), проведені науковцями ДУ “Інститут економіки і прогнозування НАН України”.

Дані таблиці показують, що найбільше бюджетне фінансування у 2012 р. отримала вугільна промисловість, а найбільше податкових пільг було надано сільському господарству. Разом з тим, підприємствам машинобудування як податкові пільги, так і пряме бюджетне фінансування надається в обмежених розмірах. Найбільший обсяг державної підтримки у вигляді державних гарантій

в 2012 р. було надано НАК “Нафтогаз України” та ПАТ “Державна продовольчо-зернова корпорація України” (29,2 млрд. грн. і 24 млрд. грн. відповідно із 57 млрд. грн. усіх наданих гарантій). У 2009 р. НАК “Нафтогаз України” отримав державні гарантії на 16 млрд. грн., а також значну державну підтримку (понад 50 млрд. грн.) для випуску державних цінних паперів (ОВДП) з метою збільшення статутного капіталу.

Беручи до уваги обмежене коло суб'єктів, яким були надані пільги, бюджетне фінансування та гарантії, можна зробити висновок, що державна підтримка створює преференції для діяльності окремих підприємств або сфер економіки, а це створює необґрунтовані підстави для збільшення їх доходів або зменшення операційних витрат. Слід звернути увагу, що А. Босс та А. Розеншон визначають субсидії як фінансову допомогу держави або податкові пільги, що спотворюють розподіл ресурсів [4].

Таблиця 1

Інструменти бюджетно-податкової підтримки суб'єктів господарювання України в 2008–2012 рр., млн. грн.*

	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Державні гарантії	1000,0	21907,3	2072,7	4348,9	56953,6
Податкові пільги, з них за окремими галузями:	11182,9	19600,8	33324,0	58584,3	27454,8
• сільське та лісове господарства, рибальство	3450,3	9325,1	13655,7	12897,4	15168,9
• машинобудування	69,3	86,6	424,1	1521,2	1122,5
• енергетика	38,0	24,9	6864,4	23070,6	2438,6
Бюджетне фінансування за окремими галузями:	21910,0	13598,6	16074,2	13872,3	18817,3
• вугільна промисловість	7111,7	6178,8	7343,3	10091,2	12583,7
• енергетика	7937,4	5101,3	4229,3	79,4	4264,7
• сільське господарство	5542,6	1892,5	1911,5	2157,8	998,7
• машинобудування	698,1	268,6	103,4	695,2	465,6
Державні цінні папери (ОВДП) для збільшення статутного капіталу підприємств	0	41350,0	13790,0	16800,0	7000,0
Усього, млн грн	34092,9	96456,8	65261,0	93605,5	110225,7
% ВВП	3,6	10,5	6,0	7,1	7,8

* Складено на основі [1, 259, 264, 273].

Враховуючи обмежене коло суб'єктів, які отримують державну фінансову підтримку, можна припустити, що державна допомога порушує умови конкуренції та надає переваги вибірковим суб'єктам.

Також експерти попереджають, якщо компанії занадто покладаються на державну підтримку, це послаблює конкурентоспроможність європейської промисловості [5]. К. Багвел та Р. Штайгер звертають увагу, що субсидування підприємств є виправданим у випадку, коли вища порівняно із ринковою ціна є сигналом для споживача про якість товару [6].

Тому систему державної підтримки за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів для реалізації інвестиційних проектів необхідно побудувати таким чином, щоб допомога з боку держави створювала мультиплікативний ефект навіть тоді, коли надається обмеженому колу суб'єктів.

Проаналізуємо діючий в Україні порядок державної підтримки інвестиційних проектів (пропозицій) та оцінки їх економічної ефективності, який визначено Законом України "Про інвестиційну діяльність" [7]. Відповідно до статті 12-1 цього закону державна підтримка за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів для реалізації інвестиційних проектів надається шляхом:

- фінансування та співфінансування інвестиційних проектів;
- надання державних і місцевих гарантій для виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єкта господарювання;
- кредитування за рахунок коштів бюджету;
- повної або часткової компенсації відсотків за кредитами з метою реалізації інвестиційних проектів.

Державна підтримка інвестиційних проектів надається після державної реєстрації проектних (інвестиційних) пропозицій або інвестиційних проектів та оцінки їх економічної ефективності, яка проводиться Мі-

ністерством економічного розвитку і торгівлі України. Відбір проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів здійснюється на конкурсній основі на підставі даних Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій, а також експертних висновків щодо їх економічної ефективності.

Для отримання державної підтримки інвестиційний проект має відповідати таким критеріям: загальна кошторисна вартість проекту має перевищувати суму, еквівалентну: а) 3 млн. євро – для суб'єктів великого підприємництва; б) 1 млн. євро – для суб'єктів середнього підприємництва; в) 500 тисячам євро – для суб'єктів малого підприємництва; кількість створених нових робочих місць для працівників, які безпосередньо задіяні у виробничих процесах, має перевищувати: а) 150 – для суб'єктів великого підприємництва; б) 50 – для суб'єктів середнього підприємництва; в) 25 – для суб'єктів малого підприємництва; середня заробітна плата працівників має бути не менш як у 2,5 рази вища за розмір мінімальної заробітної плати.

Крім того, слід звернути увагу, що інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки мають відповідати таким вимогам: проект повинен реалізовуватись у пріоритетній галузі економіки, визначеній Кабінетом Міністрів України або на новоствореному (діючому) підприємстві, де проводиться реконструкція (модернізація). Реалізація проекту має передбачати досягнення протягом двох років з дня державної реєстрації інвестиційного проекту у пріоритетній галузі економіки показників, установлених частиною другою статті 4 Закону України "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць" в частині рівня заробітної плати та виконання всіх взятих на себе соціальних зобов'язань [8].

Перелік пріоритетних галузей економіки затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2013 № 843-р. [9]. Це: агропромисловий комплекс; житлово-комунальний комплекс; машинобудівний комплекс; транспортна інфраструктура; курортно-рекреаційна сфера і туризм; переробна промисловість.

Наведений перелік пріоритетних галузей економіки слугує орієнтиром для вітчизняних інвесторів, які можуть виступити ініціаторами проекту. Методичні рекомендації з розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка [10], затверджені наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 13.11.2012 № 1279. Аналіз змісту методичних рекомендацій показав, що суб'єкт, який претендує на державну підтримку, має провести ґрунтовну аналітичну, доказову роботу, комплексно обґрунтувати свої пропозиції по суті проекту та взяти на себе підвищені виробничі та соціальні зобов'язання. Спочатку має бути доведена відповідність проекту стратегічним програмним документам держави. Це головний критерій, недотримання якого позбавляє права на одержання державної підтримки. Визначається потреба в інвестиціях, джерела фінансування проекту, гарантії, розраховуються основні показники ефективності проекту, у тому числі з енергозбереження.

Претендент на державну підтримку повинен надати вичерпну інформацію, що характеризує: схему та опис організаційної структури управління суб'єктом інвестиційної діяльності; конкретну сферу діяльності, сектор ринку, спеціалізацію, перелік основних видів продукції. Крім того, потрібно охарактеризувати майновий стан, незавершене будівництво; визначити рівень використання виробничих потужностей, площ, споруд, можливості їх розширення; надати інформацію про стан організації виробни-

чого процесу, наявність обладнання; відповідність технологій сучасним вимогам. Також необхідно визначити конкурентні переваги та недоліки в сфері управління, маркетингу, виробництва, науково-дослідної діяльності, фінансів, кадрів.

Оскільки державна підтримка надається суб'єктам реального сектору економіки, підприємства мають дати характеристику прогнозних і фактичних обсягів виробництва, структури існуючих витрат та собівартість кожного виду продукції, системи закупівлі сировини, енергопостачання, забезпеченості матеріальними ресурсами, напрямів диверсифікації виробництва. Крім того, претендент на отримання державної підтримки інвестиційних проектів має здійснити аналіз ринків збуту продукції та визначити своє сучасне становище на основних і допоміжних ринках, визначити тенденції та ймовірні зміни на ринках. Також претендент має визначити реальний попит на продукцію, здійснити моніторинг діяльності підприємств-виробників, які працюють на ринку, розрахувати орієнтовну кількість споживачів та визначити їх географічну концентрацію. Крім того, претендент має оцінити ситуацію, в якій планується реалізовувати проект, спрогнозувати розвиток технологій, врахувати тенденції на ринку капіталів, зважити сильні та слабкі сторони конкурентів. Також він має надати відомості про діючу систему заробітної плати, кадрове забезпечення, план маркетингової діяльності та придбання зарубіжних патентів, ліцензій, ноу-хау, фінансовий план, де обґрунтовується вартість реалізації проекту, джерела фінансування, витрати підготовчого та основного періоду, графік обслуговування залучених коштів; визначаються обсяги податкових платежів, план руху грошових потоків.

Після того, як претендент виконав всю наведену вище підготовчу роботу, він має право звернутися до відповідних держав-

них органів з проханням розглянути інвестиційний проект або інвестиційну пропозицію. Механізм відбору, схвалення, експертизи, реєстрації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки передбачає кілька етапів, що затверджено відповідними постановами уряду [11; 12].

На першому етапі суб'єкти господарювання, що мають намір взяти участь у відборі інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, подають до обласних державних адміністрацій (наприклад, Тернопільської державної адміністрації) відповідну заяву із повним пакетом документів. Крім переліченої вище інформації, надаються висновки незалежних експертних організацій; довідка про відсутність у суб'єкта господарювання простроченої заборгованості із сплати податків і єдиного внеску на загальнообов'язкове, державне соціальне страхування; документ про відсутність порушеної справи про банкрутство; виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

На другому етапі здійснюється перевірка профільними управліннями обласних державних адміністрацій внесених інвестиційних проектів. Пропозиції можуть бути відхилені з обґрунтуванням причин. На третьому етапі проводять відбір проектів, які відповідають усім вимогам, для їх подальшої експертизи. На четвертому етапі здійснюється подання обласними державними адміністраціями відібраних інвестиційних проектів до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, яке в п'ятнадцятиденний строк має їх розглянути [13; 14]. Оцінка економічної ефективності здійснюється за такими критеріями: чиста приведена вартість (різниця між сумою дисконтованих чистих вхідних потоків (доходів) за період реалізації інвестиційного проекту та сумою дисконтованих інвестиційних витрат, необхідних для реалізації проекту);

внутрішня норма дохідності; дисконтований період окупності; індекс прибутковості. Позитивний експертний висновок надається у разі, коли: чиста приведена вартість є позитивною; внутрішня норма дохідності більша за нормативну ставку дисконту; індекс прибутковості перевищує "1". Далі міністерство в установленому порядку надає Кабінетові Міністрів України свої пропозиції щодо схвалення інвестиційних проектів. На розгляд уряду вносяться проекти, яким дана позитивна оцінка економічної ефективності.

На п'ятому етапі, після схвалення Кабінетом Міністрів України інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України здійснює їх державну реєстрацію шляхом внесення відомостей про ці проекти до Державного реєстру інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки, який розміщується на офіційному веб-сайті міністерства [15]. Відповідний проект має бути включений до державного та місцевих бюджетів за відповідними статтями видатків. Таким чином, всі підготовчі та погоджувальні етапи є доволі трудовитратними і складними в реалізації. У разі, якщо суб'єкт господарювання набуває право на державну підтримку інвестиційних проектів із державного або місцевих бюджетів, він також може користуватися пільгами, передбаченими Податковим і Митним кодексами [16; 17], зокрема: з оподаткування прибутку, отриманого від реалізації інвестиційних проектів: до 1 січня 2018 р. встановлюється нульова ставка; з 1 січня 2018 р. по 1 січня 2023 р. – ставка 8%; з 1 січня 2023 – ставка 16%.

Проведений аналіз методичних підходів чинної на даний час системи державної підтримки інвестиційних проектів показав, що основні підходи ґрунтуються на ідеї, яка полягає в тому, що ініціатором проекту виступає безпосередньо суб'єкт господарювання. При цьому, для отримання державної під-

тримки він має взяти на себе підвищені виробничі та соціальні зобов'язання, зокрема, створити нові робочі місця для працівників, які безпосередньо задіяні у виробничих процесах. Як наслідок в державному реєстрі інвестиційних проектів присутні здебільшого маловартісні проекти, що стосуються сфери життєвого забезпечення (побудова котельень, ремонт шкіл, лікарень), у той час як проекти з інноваційними та модернізаційними пріоритетами в провідних індустріальних галузях – незначна кількість.

На початок 2015 р. в Державний реєстр інвестиційних проектів та інвестиційних пропозицій Міністерства економічного розвитку і торгівлі України внесено майже 50 проектів. При цьому є лише одна інвестиційна пропозиція, яка стосується всіх територій України та всіх споживачів, це – проект заміщення споживання природного газу вітчизняним вугіллем на суму 34,4 млрд. грн. з наданням гарантій для виконання боргових зобов'язань суб'єкта господарювання на суму 29,2 млрд. грн. В реєстрі лише два проекти вартістю понад 10 млрд. грн. – “Інвестиційний проект реконструкції ПрАТ” “Херсонський нафтопереробний завод” (на суму 11,2 млрд. грн.), та проект з “Реконструкції споруд очистки стічних каналізаційних вод і будівництва технологічної лінії по обробці та утилізації осадів Бортницької станції аерації” (на суму 10,5 млрд. грн.) [19].

Таким чином, можна зробити висновок, що діючі в даний час методичні підходи державної підтримки інвестиційних проектів, які ґрунтуються на ініціативах конкретних суб'єктів господарювання, не створюють можливості для започаткування інноваційних і модернізаційних проектів.

З огляду на такі обставини, з метою активізації процесів модернізації в національній економіці пропонується розширити існуючі методичні підходи на основі визначення

суб'єктом ініціатив держави в особі профільних міністерств і відомств, а також Державного агентства з управління національними проектами. Це створить можливості для формування інвестиційних проектів (пропозицій) з двох сторін – конкретних підприємств та держави. При цьому профільні міністерства мають сформулювати перелік інноваційних проектів та створити умови для залучення вільних фінансових ресурсів всіх зацікавлених сторін на основі їх консолідації для досягнення конкретної мети.

Враховуючи, що інноваційні та модернізаційні проекти, як правило, високої вартості, ідея консолідації вільних фінансових ресурсів для їх реалізації є дуже привабливою й економічно обґрунтованою. Залучати ресурси можна із різних джерел. Так, відповідно до статті 10 Закону України “Про інвестиційну діяльність” джерелами фінансування інвестиційної діяльності можуть бути: а) власні фінансові ресурси інвестора (прибуток, амортизаційні відрахування, відшкодування збитків від аварій, стихійного лиха, грошові нагромадження і заощадження громадян, юридичних осіб); б) позичкові фінансові кошти інвестора (облігаційні позики, банківські та бюджетні кредити); в) залучені фінансові кошти інвестора (кошти, одержані від продажу акцій, пайові та інші внески громадян і юридичних осіб); г) бюджетні інвестиційні асигнування; д) безоплатні та благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств і громадян.

За даними статистики, із усіх джерел капітальних інвестицій 60–66% – це власні кошти підприємств і організацій, близько 10% (у 2013 р. – лише 5%) – бюджетні, 12–17% – кредити банків, 2–4% – іноземних інвесторів, 5–9% – заощадження населення. Як показує структура капітальних інвестицій лише десята частина припадає на бюджетні кошти. Тому, з метою активізації інвестиційної діяльності, увага має бути

приділена власним ресурсам підприємств, насамперед, прибутку та амортизації. Завдання державних органів полягає в тому, щоб сконцентрувати кошти на пріоритетних напрямках модернізації та створити ефективне інституційне середовище.

Фахівці Національного інституту стратегічних досліджень в частині реформування схем, програм і заходів державної підтримки економічної діяльності пропонують Міністерству економічного розвитку і торгівлі України, іншим міністерствам та центральним органам виконавчої влади спільно з представниками галузевих асоціацій, експертами визначити перелік середньо- і довгострокових (на 7–15 років) проектів, для досягнення яких необхідно залучити державну допомогу та кошти інвесторів. Також запропоновано підготувати пропозиції щодо застосування положень горизонтальних, секторальних, особливих правил державної допомоги ЄС [18]. Варто зауважити, що в цих пропозиціях головною тезою є те, що проекти мають визначати не лише конкретні підприємства, а міністерства і галузеві асоціації. Таким чином, основні ідеї статті щодо удосконалення методичних підходів збігаються з пропозиціями професійних експертів.

Отже, запропоновані методичні підходи повністю узгоджуються з тим, що державне регулювання інвестиційної діяльності включає управління державними інвестиціями, а також регулювання умов інвестиційної діяльності і контроль за її здійсненням усіма інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності. Важлива роль в цьому процесі має бути покладена на механізми консолідації фінансових ресурсів, оскільки через обмеженість інвестиційних ресурсів їх необхідно спрямовувати на конкретну ціль, якою сьогодні є модернізація національної економіки.

Література

1. *Розвиток державних фінансів України в умовах глобалізації* : кол. моногр. / І.О. Луїна, О.О. Булана, Н.Б. Фролова та ін. ; за ред. д.е.н. І.О. Луїної ; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозув. НАН України". – К., 2014. – 296 с. : 46 табл., 25 рис.
2. Черніков Д.О. *Модернізація системи державної підтримки суб'єктів господарювання в Україні* / Д.О. Черніков. – К. : НІСД, 2013. – 28 с.
3. *Пріоритети інвестиційної політики у контексті модернізації економіки України* / Аналітична доповідь / А.П. Павлюк, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська, О.О. Молдован [та ін.] – К. : НІСД, 2013. – 48 с.
4. Boss A. *Subventionen in Deutschland: Quantifizierung und finanzpolitische Bewertung* / A. Boss, A. Rosenschon // *Kiel Discussion Paper*. – 2002. – № 392/393. – P. 71 (6).
5. Sinnaeve A. *How the EU Manages Subsidy Competition* // *Reining in the Competition for Capital*. – W.E. Upjohn Institute for Employment Research. – 2007. – P. 88.
6. Bagwell K. *The Role of Export Subsidies when Product Quality is Un-known* / K. Bagwell, R. Staiger // *NBER Working Paper*. – 1988. – № 2584. – 37 p.
7. Закон України від 18.09.1991 "Про інвестиційну діяльність" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Zakon.Rada.gov.ua>.
8. Закон України від 06.09.2012 № 5205 "Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Zakon.Rada.gov.ua>.
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.08.2013 № 843-р "Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Zakon.Rada.gov.ua>.
10. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 13.11.2012 № 1279 "Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення інвестиційного проекту, для ре-

алізації якого може надаватися державна підтримка” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Zakon.Rada.gov.ua>.

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.2013 № 715 “Про затвердження Порядку відбору, схвалення і реєстрації інвестиційних проектів у пріоритетних галузях економіки та вимог до таких проектів” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Zakon.Rada.gov.ua>.

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2012 № 684 “Про затвердження Порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Zakon.Rada.gov.ua>.

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2011 № 701 “Порядок проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів)” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Zakon.Rada.gov.ua>.

14. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 13.03.2013 № 243 “Про затвердження Методики проведення державної експертизи інвестиційних проектів та форми висновку за її результатами” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Zakon.Rada.gov.ua>.

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2012 № 650 “Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Zakon.Rada.gov.ua>.

16. Податковий кодекс України (підрозділ 3, пункт 29 підрозділу 4 розділу XX) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Zakon.Rada.gov.ua>.

17. Митний кодекс України (підпункт 10 пункту 4 розділу XXI) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Zakon.Rada.gov.ua>.

18. Щодо напрямів модернізації системи державної підтримки суб’єктів господарювання

в Україні” / Аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://niss.gov.ua>.

19. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://me.kmu.gov.ua/>.

References

1. Lunina I.O. (Ed.), Bulanova O.O., Frolova N.B., (2014). *Rozvytok derzhavnyh finansiv Ukrainy v umovah globalizatsiyi* [The development of state finance in Ukraine under globalization]. Kyiv: The National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian]

2. Chernikov, D.O. (2013). *Modernizatsia systemy derzhavnoyi pidtrymky subjective hospodaryuvanya v Ukraini* [Modernization of state support of business entities in Ukraine]. Kyiv: NISD [in Ukrainian]

3. Pavlyuk, A.P., Pokryshka, D.S., Belinksa, Y.V., Moldovan, O.O. (2013). *Pryorietyt investyziynoi polityky v konteksti modernizatsii ekonomiky Ukrainy* [Priorities of investment policy with focus on Ukrainian economy modernization]. Kyiv: NISD [in Ukrainian].

4. Boss, A., Rosenschon, A. (2012). *Subventionen in Deutschland: Quantifizierung und finanzpolitische Bewertung*. Kiel Discussion Paper, 392/393, 71 (6).

5. Sinnaeve, A. (2007). *How the EU Manages Subsidy Competition. Reining in the Competition for Capital*. W.E. Upjohn Institute for Employment Research, 88.

6. Bagwell, K., Staiger, R. (1988). *The Role of Export Subsidies when Product Quality is Unknown*. NBER Working Paper, 2584, 37.

7. Law of Ukraine “On investment activity”. (1991, September 18). Available at: <http://www.Zakon.Rada.gov.ua> [in Ukrainian].

8. Law of Ukraine № 5205 “On stimulation of investments in priority sectors of the economy to create new jobs”. (2012, September 6). Available at: <http://www.Zakon.Rada.gov.ua> [in Ukrainian].

9. Resolution of Cabinet of Minister of Ukraine dated 14.08.2013 № 843-p "On approved list of priority economic sectors". (2013, August 14). Available at: <http://www.Zakon.Rada.gov.ua> [in Ukrainian].

10. Order Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine № 1279 "On approved guidelines for the development of the projects for the implementation of which state support may be provided". (2012, November 13). Available at: <http://www.Zakon.Rada.gov.ua> [in Ukrainian].

11. Resolution of Cabinet of Minister of Ukraine № 715 "On approval of the selection, approval and registration of investment projects in priority sectors of the economy and the requirements for such projects". (2013, August 14). Available at: <http://www.Zakon.Rada.gov.ua> [in Ukrainian].

12. Resolution of Cabinet of Minister of Ukraine № 684 "On approval of the procedure and criteria for assessing the economic efficiency of the project (investment) proposals and investment projects". (2012, July 18). Available at: <http://www.Zakon.Rada.gov.ua> [in Ukrainian].

13. Resolution of Cabinet of Minister of Ukraine № 701 "The order of state assessment of investment programs (projects)". (2011, June 9). Available at: <http://www.Zakon.Rada.gov.ua> [in Ukrainian].

14. Order Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine № 243 "On approval of the methodology of state assessment of investment projects and form of conclusions on its results". (2013, March 13). Available at: <http://www.Zakon.Rada.gov.ua> [in Ukrainian].

15. Resolution of Cabinet of Minister of Ukraine № 650 "On approval of the State Register of investment projects and project (investment) proposals". (2012, July 18). Available at: <http://www.Zakon.Rada.gov.ua> [in Ukrainian].

16. Tax Code of Ukraine (Article XX, sub clause 3, para 29). Available at: <http://www.Zakon.Rada.gov.ua> [in Ukrainian].

17. Customs Code of Ukraine (Article XXI, sub clause 10, para 4). Available at: <http://www.Zakon.Rada.gov.ua> [in Ukrainian].

18. Schodo napryamiv modernizatsiyi systemy derzhavnoi pidtrymky subjektiv hospodaryuvanya v Ukraini [As for areas of modernization of state support of business entities in Ukraine]. Analytical paper. Available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1343/> [in Ukrainian].

19. Ofitsiyinyy sayt Ministerstva ekonomichnogo rozvitku i torgivli Ukrainy [Official web-site of Ministry of economic development and trade of Ukraine]. Available at: <http://me.kmu.gov.ua/>.